

Ühtlane haridusvõrk

Kaasav ja nüüdisaegne haridus

Toimiv koostöö
ja hariduse
lõiming

Pädev motiveeritud
personal ja
asjatundlik juhtimine

Tervislik
õpikeskkond

Viljandi valla hariduse arengukava 2019 – 2025

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Hetkeolukorra analüüs ja peamised väljakutsed	4
2. Viljandi valla hariduse visioon ja strateegilised eesmärgid 2019- 2025	9
3. Arengukava ülevaatamine ja muutmine	12

Sissejuhatus

Viljandi Vallavolikogu 29.08.2018 otsusega nr 1-3/104 „Viljandi valla hariduse arengukava koostamise algatamine“ algatati Viljandi valla hariduse arengukava koostamine.

Viljandi Vallavalitsuse 26.09.2018 korraldusega nr 2-3/855 „Viljandi valla hariduse arengukava koostamise ajutise komisjoni moodustamine ja koosseisu kinnitamine“, täiendatud Viljandi Vallavalitsuse 10.10.2018 korraldusega nr 2-3/917 „Viljandi Vallavalitsuse 26.09.2018 korralduse nr 2-3/855 „Viljandi valla hariduse arengukava koostamise ajutise komisjoni moodustamine ja koosseisu kinnitamine“ punkti 2 täiendamine alapunktidega 2.12. – 2.14.“, moodustati 14-liikmeline Viljandi valla hariduse arengukava koostamise ajutine komisjon, mille eesmärgiks oli korraldada ja juhtida Viljandi valla hariduse arengukava koostamist. Arengukava loomist toetas konsultant Helina Kibar.

Arengukava põhifookus on suunatud sellise keskkonna loomisele, kus kõikides eluvaldkondades toimetavad õppivad spetsialistid. Eraldi tähelepanu all on haridusasutused, mille pidajaks on Viljandi vald ning koostöö partneritega haridusteenuse kvaliteetseks osutamiseks. Viljandi valla hariduse arengukava eesmärk on laste, perede ja haridustöötajate rahulolu ning haridusvõrgu toimimine, mis loob aluse asutuste arengu kavandamisele sh eelarvete koostamisele, investeeringute kavandamisele. Arengukavas käsitletakse alusharidust, üldharidust (sh tugiteenused) ja noorsootööd (sh huvitegevust ja -haridust).

Viljandi valla hariduse arengukava toetub Viljandi valla arengukavale „Viljandi valla arengukava aastateks 2019 – 2025 (Viljandi Vallavolikogu 26.09.2018 määrus nr 41)“, haridusstatistikale ja liitumislepingus seatud tingimustele ning arvestab Viljandi maakonna arengustrateegiaga 2035+ ja Viljandi maakonna arengustrategia 2035+ tegevuskavaga. Haridusvaldkonna arengukava koostamise aluseks on võetud Eesti haridusstrateegia 2012 -2020 „Eesti hariduse viis väljakutset“, mis käsitleb Eesti elukestva õppe süsteemi kõige üldisema eesmärgina inimeste vajadustele ning võimetele vastavate õpivõimaluste loomist kogu elukaare jooksul. Arengukava toetub Euroopa loimitud noortepoliitikale, millest tulenevalt on arengukavas haridusvaldkond tihedalt põimunud noorsootööga. Arengukava toob esile iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetava, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendava õpikäsituse, mis on rakendatud kõigil haridustasemetel ja -liikides lähtudes võrdse kohtlemise põhimõtetest pädevate ja motiveeritud juhtide ning õpetajate toel. Arengukava toetub järgmistele valdkondlikele uuringutele: Serbak, K. (2018). Mis mõjutab keskhariduseni jõudmist Eestis? Analüüs EHISE andmetel (Haridus- ja Teadusministeerium), Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootööga (TÜ Ühiskonnateaduste Instituut 2018), Education at a Glance 2018: OECD Indicators (2018), IKT haridus Eesti üldhariduskoolides ja lasteaedades 2016-2017 (Praxis 2017), Lühianalüüs alusharidusest: osalus, kasulikkus, keelsus (A.Valk, R. Selliov, Tartu 2018), Üldharidus- ja kutsekoolide tulemuslikkus ja seda mõjutavad tegurid (Tartu Ülikool 2011), Haridusliku erivajadusega õpilaste kaasava hariduskorralduse ja sellega seotud meetmete tõhusus (Centar 2016). Aasve, K., Rahno J. (2014). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring 2013/2014 õa. Tervise Arengu Instituut.

Arengukava koostamise läbivaks põhimõtteks oli huvigruppide kaasamine. Koostöös huvigruppidega viidi läbi 5 ühisseminari, millele eelnevalt toimusid poolstruktureeritud individuaalintervjuud ja fookusgrupi intervjuud huvigruppide esindajatega. Intervjuudel osales kokku 61 intervjuueeritavat ja ühisseminaridel 128 osalejat. Intervjuude kaudu kogutud andmete tõlgendamiseks kasutati temaatilist analüüsi ning analüüsivahendina teemakaarti, mis võimaldab leida ja kirjeldada sihtgruppi kõnetavaid teemasid. Teemakaarte kasutati sisendina ühisseminaride aruteludel keskkonna analüüsi toetamiseks. Ühisseminaride käigus valmisid valdkondlikud

keskkonna analüüsid, mis viidi kokku koondatud analüüsiks (lisa 2). Koondatud tugevuste, nõrkuste, ohtude ja võimaluste seast valiti ühisseminaridel välja olulisimad näitajad, mida kasutati ristanalüüsimisel. Ristanalüüsi ja Eesti hariduse viie väljakutse alusel määratleti Viljandi valla haridusvaldkonna väljakutsed, sõnastati hariduse visioon aastaks 2025, peaesmärgid, alaesmärgid ning tegevused. Oodatavaid tulemusi on võimalik kasutada arengukava elluviimise seirena vastavate aastate lõikes. Haridusvaldkonna arengukava esimene peatükk analüüsib haridusvaldkonna hetkeolukorda Viljandi vallas ja teine peatükk püstitab strateegilised eesmärgid ning oodatavad tulemused. Tegevuskava on toodud lisa 4.

1. Hetkeolukorra analüüs ja peamised väljakutsed

Viljandi vald on seisuga 1. jaanuar 2018 pindalalt Viljandimaa suurim ja rahvaarvult Viljandi linna järel maakonna teine omavalitsusüksus. Seisuga 01.01.2019 elab Viljandi vallas Eesti rahvastikuregistri andmetel 13 636 elanikku. Asustustihedus on 10,0 elanikku km² kohta. Valla pindala on 1371,64 km² ning vallas on 126 küla ja neli alevikku – Ramsi, Viiratsi, Mustla ja Kolga-Jaani.

Viljandi valla haldusterritooriumil tegutsevad kokku kaksikümmend munitsipaalharidusasutust, kaks huvikooli, lisaks Ämmuste Kool (riigikool), Jaagu Lasteaed-Põhikool (erakool) ning Viljandi Kutseõppekeskus (kutseõppeasutus). Koolieelseid lasteasutusi on üksteist (kaheksa koolieelset lasteasutust ning kolm lasteaed-põhikooli). Üldhariduskooli (põhikool ja gümnaasium) on Viljandi vallas üheksa (sh viis põhikooli, kolm lasteaed-põhikooli ja üks gümnaasium). Huvikooli on Viljandi vallas kaks – Tarvastu Muusika- ja Kunstikool ning Päri Spordihoone. Andmed haridusasutuste kohta on toodud lisas 3.

Noorsootöoasutusi on Viljandi vallas kokku kuus, neist kolm on avatud noortekeskused (Kolga-Jaani, Leie, Tarvastu) ning kolm noortetoad (Paistu, Ramsi, Saarepeedi). Arengukava lisas 1 (Haridusasutused ja noortekeskused/-toad Viljandi vallas) on toodud valla noorsootöoasutuste tegutsemiskohad.

Valla noored osalevad aktiivselt Viljandi linna huvikoolide poolt pakutavates tegevustes. Kohalik omavalitsus toetab õpilasi kohamaksu tasumisega. Valla eelarvest olulise osa (veidi üle 50%) moodustavad kulud haridusele. Seoses laste arvu vähenemisega on eelnevatel aastatel haridusasutusi ümber korraldatud, mitmed koolieelsed lasteasutused ja koolid on viidud ühte hoonesse, mille tulemusel on vähendatud juhtimis- ja majandamiskulusid. (Viljandi valla arengukava 2019-2025).

Ühisseminaride käigus loodud keskkonnanalüüsi tulemusel toodi välja viis olulisemat peateemat, mida kasutati arengukava ristanalüüsi koostamisel:

- Ühtlane haridusvõrk ja turvaline õpikeskkond.
- Tervist edendav õpikeskkond.
- Kaasav ja nüüdisaegne haridus.
- Motiveeritud kvalifitseeritud personal ja asjatundlik eestvedamine.
- Toimiv koostöö ja hariduse lõiming.

Arvestades Viljandi valla arengukava aastani 2025, Eesti hariduse viite väljakutset, hetkeolukorra koondanalüüsi ja ristanalüüsi tulemusi, sõnastati järgmised peamised väljakutsed haridusel:

Kuidas tagada olemasoleva haridusvõrgu kestlikkus arvestades muutuvat õpikäsitust, hariduspoliitikat ja kõikuvat laste arvu?

Viljandi vallas on juba osaliselt korrastatud toimiv ja ühtlaselt kaetud alusharidus- ja põhiharidusvõrk ning kodulähedane mitmekesine huviharidus ja huvitegevus, mis toimib hea transpordikorralduse toel (Lisa 1. Haridusasutused ja noortekeskused/-toad Viljandi vallas). Samas puudub kindlustunne asutuste järjepidevuse suhtes, arvestades kõikuvat laste arvu, muutuvat hariduspoliitikat ja tõmbekeskuste lähedust (Viljandi, Tartu). Viljandi valla elanike arvu vähenemine on aastatel 2014-2017 jätkunud tempoga ligikaudu 1,3% aastas, mistõttu on vallas negatiivne nii loomulik iive kui ka rändeiive. Peamine roll on siiski rändeiibel, mis nii otseselt kui ka kaudselt mõjutab loomulikku iivet – lahkuvad noored sünnituseas naised (Viljandi valla arengukava 2019-2025). Kui vaadata sünnistatistika (Lisa 3. Haridusstatistika), siis laste arv

oluliselt ei suurene, vaid jääb samasse suurusjärku (keskmiselt 120 sündi aastas). Edasistel lasteaia ja kooli valikutel mõjutavad õppijate arvu ka lapsevanemate otsused, mis on seotud haridusasutuse maine ning lapsevanema liikumistrajektooriga. Lapsevanemad hindavad kõrgelt väikeste lasteaegade, koolide, rühmade/klasside olemasolu ning individuaalset ja inimlikku lähenemist, aga samas toovad välja ka liiga väikeste koosluste õppekvaliteedi küsimuse.

Pidevalt kõikuv laste arv, tõmbekeskuste lähedus ning lapsevanemate valikud on tekitanud olukorra, kus rühmade/klasside täituvus aastate lõikes on erinev - osal haridusasutustel on ruumi üle ja teistel ruumipuudus. Liiga väiksed klassid ja/või asutused tekitavad väljakutseid kvalifitseeritud personali leidmises ning koormuse pakkumises, samuti võib täheldada vahetuva või osakoormusega personali vähest panust haridusasutuse üldisesse arengusse. Liitklassid/rühmad võimaldavad küll individuaalsemat lähenemist, kuid samas nõuavad õpetajalt tugevat õpetamispädevust, et pakkuda kõigile vanuseastmetele võimete kohast ja piisavat väljakutset pakkuvaid ülesandeid nii individuaalselt kui ka meeskonnatööd silmas pidades. Maapiirkonna koolid on küll inimsõbralikud, täites samaaegselt ka sotsiaalhoolekande rolli, kuid sageli tekib küsimus õppekvaliteedi tagamisest inimeste ja materiaalsete ressursside puudumise tõttu (Üldharidus- ja kutsekoolide tulemuslikkus ja seda mõjutavad tegurid, TÜ 2011). Haridusasutuste optimeerimise jätkamine on oluline mitte ainult ressursside kokkuhoiu eesmärgil, vaid ka selleks, et luua lastele parimad õpitingimused (Viljandi valla arengukava) ning võimalused nüüdisaegse õpikäsituse rakendamiseks, kaasava hariduse toetamiseks ning õppijate vajadustega arvestamiseks.

Kuidas tagada tervist edendav, nüüdisaegne ja õppija vajadusi arvestav õpikeskkond olemasolevat infrastruktuuri silmas pidades, seda hoides ja arendades?

Viljandi valla hariduse tugevusteks on ilus puhas looduslik keskkond, mis võimaldab õuesõpet ja tervist edendavat õpikeskkonda. Samuti on enamikel asutustel olemas oma köök ja tervisliku toidu pakkumise võimalus. Lapsevanemad soovivad rohkem tervislikku, tasakaalustatud toiduvalikut ning seoses koolitranspordi liikumise ja pikkade koolipäevadega (sh huvitegevuse ja -haridusega), ootavad õppijad lisaks oodet hommikul ja pärastlõunal. Ühel lasteaial on oma ujula, mis võimaldab ujumisõpet kõikidele koolieelikutele. Tervisliku õpikeskkonna toetamiseks vajavad arendamist sportimistingimused (võimla, staadion), sisemiseks võimaluseks võiks olla ujumisõppe võimaluste laiendamine, liikumisvõimaluste pakkumine koolipäeva kestel (Liikuma Kutsuv Kool) ning õuealade arendamine ja turvalisuse tõstmine.

Kuigi vald on juba korrastanud haridusvõrku, tuleb leida võimalusi, kuidas paremini kasutada ära kvaliteetse hariduse andmiseks olemasolevat infrastruktuuri ja rekonstrueeritud koole, kuhu on tehtud mahukad investeeringud. Arendamist vajab haridusasutuste füüsiline õpikeskkond, et ruumid ja vahendid oleksid kaasaegsed ja õppijasõbralikud, toetades nüüdisaegset õpikäsitust ja arvestades kaasava hariduse põhimõtteid. Õppijate sooviks on „oma ruum“ koolis, kus on võimalik omavahel suhelda, aktiivselt aega veeta, vajadusel rahun kodutöid teha ning omaalgatusi planeerida koos noorsootöötajatega. Uuringute järgi (Aasve, Rahno 2014) on enamik Eesti kooliõpilasi oma eluga rahul ja hindab oma terviseseisundit heaks, samas on suurenenud aga vaimse tervise probleemide levik noorte seas: noored on enam kogenud depressiivseid episoodide, uinumiskraskusi ja üleväsimust. Seega on oluline noorte vaimse tervise toetamine läbi õpikeskkonna, eeskujude ja eluuskuste õpetamise. Õpikeskkonna arendamisel tuleks arvestada erinevate vanuseastmete ning formaalse ning mitteformaalse hariduse lõimimisega.

Milline on asutuste personalivajadus arvestades õppijate arvu, vananevat personali ja kvalifitseeritud tööjõu puudust haridusvaldkonnas (juhid, õpetajad, tugispetsialistid, abipersonal)?

Eesti haridussüsteemi üheks peamiseks probleemiks on vananev õpetajaskond (OECD 2018), mis mõjutab oluliselt maapiirkondi, kus kvalifitseeritud personali leidmine on väljakutse. Lisaks kvalifitseeritud aineõpetajate, ringijuhendajate puudusele, on viimastel aastatel suurenenud erivajadustega õpilaste arv, kes vajavad tugisüsteeme (logopeed, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, õpiabirühm, tugiisik, psühholoog jne). Centar (2016) uuring toob välja, et 70% õpetajate hinnangul, kellel oli kogemusi õpilase liikumisega tavaklassist eriklassi, võinuks õpilane jätkata õppimist tavaklassis, kui talle oleks võimaldatud täiendavaid tugimeetmeid. Peamiselt oleks õpilased vajanud täiendavaid selgitusi või õpetaja vajanud abiõpetaja tuge. Seega on kaasamisel väga suureks takistuseks õpetajate piiratud ressursid (sh ettevalmistus) ja tugipersonali puudus.

Viljandi valla koolieelsetes lasteasutustes ja üldhariduskoolides on tugispetsialisti teenus jaotunud ebaühtlaselt, peamiste põhjustena võib siin ära tuua haridusasutuste suuruse (väikestes haridusasutustes ei ole võimalik pakkuda täiskohaga tööd), mittemotiveerivad lepingutingimused (käsundusleping või töövõtuleping), madalad palgad ja spetsialistide nappuse tööjõuturul. Need haridusasutused, kus puudub tugispetsialisti teenus, teevad koostööd Viljandimaa Rajaleidja keskusega. Eriklassid hariduslike erivajadustega õpilastele on loodud Tarvastu Gümnaasiumis ja Heimtali Põhikoolis. Viiratsi lasteaia "Rüblik" juures töötab sobitusrühm. Erivajadustega õpilaste arvu suurenemise tulemusel on oluline õpetajate teadmisi ja oskusi antud valdkonnas täiendada ning luua vallas ühtlane tugiteenuste võrk, et toetada erivajadusega õppijate õppimist tavaklassis, vajadusel eriklassis.

Mida väiksem on haridusasutus, seda suurem on kulu õppija kohta. Kuigi väikse haridusasutuse eelis on inimsõbralik ja individuaalne lähenemine, siis inimressursside nappuse puhul antakse järgi kvalifikatsiooninõuetes (Üldharidus- ja kutsekoolide tulemuslikkus ja seda mõjutavad tegurid, TÜ 2011), lisaks napib ressursse õppevahenditele, mistõttu kannatab ka õppekvaliteet. Seega vajab analüüsimist, milline on mõistlik haridusasutuse suurus õppijate arvu silmas pidades ja suurust arvestades optimaalne personalivajadus (sh juhid, halduspersonal, abipersonal, tugispetsialistid, aineõpetajad, klassijuhatajad), et tagada õppekvaliteet ja kvalifitseeritud personali olemasolu.

Kuidas tagada hea juhtimiskvaliteet ning pädev ja motiveeritud personal? (sh koolitus ja motivatsioonisüsteem)?

Pädevad ja motiveeritud õpetajad on nüüdisaegse ja kaasava õpikeskkonna kujundajad. Väikesed klassid ja rühmad võimaldavad paindlikku, individuaalset ja toetavat lähenemist õppijale, mida õppijad hindavad kõrgelt ja on selgelt tunnetatud maakooli eelis. Samas tingib kvalifitseeritud personali puudus olukorra, kus õppekava täitmiseks antakse järele personali kvalifikatsiooninõuetes (aineõpetajad) või lepitakse personalipuudusega (tugispetsialistid, aineõpetajad). Lisaks esitavad väikesed rühmad, liitklassid ja -rühmad kõrgendatud nõudeid õpetaja õpetamispädevusele, mis peab arvestama erinevate vanusegruppidega, võimekuste ja erivajadustega. Oluliseks väljakutseks on õpetaja toimetulek erivajadustega õppijatega tavaklassis või rühmas, mida tõid välja ka õppijad. Seega vajab arendamist nüüdisaegsele õpikäsitusele tuginevate õppemetoodikate rakendamine erinevaid vanusegruppe arvestades, samuti Centar (2016) uuringule toetudes tunnetab enamik õpetajaid, et vajaks rohkem teadmisi ja oskusi HEV õpilastega töötamiseks. Lisaks tunti vajadust ka olukorrapõhise nõustamise järele, mis toetaks keeruliste situatsioonide kiiret lahendamist.

Eesti elukestva õppe strateegia üheks eesmärgiks on digipööre elukestvas õppes, mis hõlmab digipädevuste arendamist läbi kõikide haridustasemetega. Lisaks kvaliteetsete digivahendite

olemasolule haridusasutuses, tuleb tähelepanu pöörata ka personali teadmiste, oskuste rakendamisele õpikeskkonnas, sest isegi kui haridusasutusel on olemas erinevad digivahendid, siis nende kasutamine formaalses ja mitteformaalses hariduses on vähene ja/või ebaühtlane. Kuigi õpetajate ja õpilaste hoiakud digivahendite kasutamise suhtes õppetöös on valdavalt positiivsed, pole nende tegelik rakendumine digioskuste omandamisel ja nüüdisaegse õpikäsituse rakendumist soodustava vahendina veel realiseerunud (Praxis 2017). Seega on vajalik selgitada välja, millised on õpetajate digioskused ning valmisolek kasutada olemasolevaid võimalusi digioskuste õpetamisel sihipäraselt ja süsteemselt lõimides neid ainekavadesse. Õpilaste ja õpetajate koostöö ning teadmiste jagamine digioskuste kasutamisel õppeprotsessis on vähe levinud praktika, nõrgalt levinud hoiak või teadvustamata võimalus (Praxis 2017), mistõttu on oluline panustada koosõppimisele (pööratud klassiruum), kasutades ära näiteks IT tugiõpilaste võrgustikku ning haridustehnoloogilist tuge digipädevuse arendamiseks.

Haridusasutuse juhtide juhtimispädevusest sõltub haridusasutuse üldine areng ja maine, õppekvaliteet, ressursside olemasolu ning jaotus. Uuring „Üldharidus- ja kutsekoolide tulemuslikkus ja seda mõjutavad tegurid“ (TÜ 2011) toob välja, et haridusasutuse juhid peavad oluliseks strateegilist planeerimist, kuid kaasavad vähe huvigruppe kooli arengukavade loomisse, mis on vajalik asutuste maine kujundamisel. Vähem pööratakse tähelepanu õpilaste ja õpetajate rahulolule. Juhtimiskvaliteedi tõstmiseks tuleks ühelt poolt keskenduda juhtide eestvedamisvõimekusele, millest otseselt sõltub ka asutuse organisatsioonikultuur (avatus uuendustele, väärtused ja hoiakud), meeskonnatöö ja töötajate rahulolu, samuti huvigruppide kaasamisele haridusasutuse töö planeerimisse ja korraldamisse. Oluline on juhtide administratiivne võimekus, et kasutada ära nii sisemised kui välised võimalused ressursside planeerimiseks, taotlemiseks ja kasutamiseks. Arvestades kõikuvat laste arvu, siis tuleb haridusasutuse juhtidel pidevalt tegeleda asutuse mainekujundusega, et toetada lapsevanemate valikuid ja tagada asutusele piisav õpilaste arv asutuse kestlikuks arenguks.

Kuidas tagada noorte huvidel ja vajadustel põhinev mitmekülgne noorsootöö (sh huvitegevus ja-haridus), mis toetab üldpädevuste arengut, noorte omaalgatust ja ettevõtlikkust?

Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noorel vaba tahte alusel perekonna-, tasemehariduse- ja tööväliselt tegutseda (noorsootöö seadus).

Noorsootöö eesmärgiks on noore isiksusliku arengu toetamine, mis on mitmekülgne, noorte huvisid ja vajadusi arvestav, toetab üldpädevuste, omaalgatuse ja ettevõtlikkuse arengut ning seob noori piirkonnaga. Seoses huvihariduse- ja tegevuse täiendava rahastamisega, on huvitegevus vallas mitmekülgne ja hästi kättesaadav. Vallas on oma huvikoolid: Tarvastu Muusika- ja Kunstikool ning Päre Spordihoone. Valla noored osalevad aktiivselt ka Viljandi linna huvikoolide poolt pakutavates tegevustes, milles kohalik omavalitsus toetab õpilasi kohamaksu tasumisega.

Noorsootöö peamiseks väljakutseks on, kuidas jõuda passiivsete noorteni ning kuidas toetada noorte ettevõtlikkust ja omaalgatust? (Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga, TÜ 2018). Kuigi ringide valik on lai, siis puudus on loodus- ja täppisteaduste ringidest (sh digipädevuse arendamine) ning väljakutseks on töö III kooliastme noortega, kelle vajadused mitteformaalse hariduse osas vajavad analüüsi. Väljakutseks on noorte vajadustele vastava ja huvisid arvestava mitteformaalse hariduse korraldamine asutuste omavahelises koostöös, et vältida tegevuste dubleerimist, kindlustada juhendajate olemasolu ja tagada õpiväljundite ning piisava arvu noorte olemasolu noorsootöö teenustes. Vajalik on pidev analüüs noorsootöö kõikide teenuste lõikes: millised on noorte huvid, kuidas jõuda passiivsete noorteni, kes huvitegevuses ja -hariduses ei osale ning kuidas tagada huvitegevuse rahastusmudel juhul, kui riigi poolt täiendavat toetust ei kaasne. Noorte vaimse tervise ja enesejuhitavuse toetamiseks, on vajalik eluoskuste

arendamine. Noored ise peavad oluliseks karjääriõpet ja nõustamist ning soovivad pigem ühiseid ringe ja ülevallalisi sündmusi.

Kuidas teha asju koostöös, et tagada hariduse lõiming ja ressursside optimaalne kasutus?

Kuna haridusasutuste täituvus sõltub palju asutuse asukohast vallas ning vanemate valikutest, siis on oluline, et asutuste juhid teeksid omavahel koostööd uute õppijate vastuvõtmisel, et vältida olukorda, kus õppekvaliteet kannatab ruumi- ja/või kvalifitseeritud personali puuduse tõttu. Kulude optimeerimiseks ning hariduse kvaliteedi tagamiseks on vajalik teha koostööd erinevate haridustasemete vahel, et ühelt haridusastmelt teisele minek oleks sujuvam ja järgmine haridusaste saaks arvestada õppija õpivajadustega. Varane hariduslike erivajaduste märkamine ja professionaalne abi on hilisema arengu seisukohast kõige kriitilisem (Valk, Sellio 2018). Kvalifitseeritud personali puuduse tõttu on haridusasutuste koostöö vältimatu, mistõttu peaks lähestikku asuvate koolide puhul võimalusel suunama õpilase kooli, kus juba on kompetentsid sellise HEV õpilasega töötamiseks (Centar 2016). Tihe koostöö haridusasutuste ja kohaliku omavalitsuse vahel võimaldab ka lapsevanemate valikuid edasise haridustee jätkamisel mõjutada. Koostöö sotsiaalvaldkonna-, noorsootöövaldkonna, kultuuri- ja spordivaldkonna spetsialistide ning haridusasutuste vahel on vajalik lastevanemate suunamisel, koolitamisel, tugemisel.

Kvalifitseeritud personali puudus ning väikesed koormused tingivad vajaduse personali jagamiseks, et tagada teenuse kättesaadavus. Parimate praktikate jagamiseks ja personaliarenduskulude optimeerimiseks on tunnetatud võimalus ühiste koolituste ja võrgustikutöö järele asutuste juhtide ning erinevate spetsialistide vahel (tugiteenused, aineõpetajad, noorsootöötajad, lastekaitse spetsialistid), mis on juhitud keskselt vallavalitsuse poolt.

Haridus on jagatud vastutus, seega veel enam tuleb tähelepanu pöörata hariduse arendamisel hoolekogude ja noorte aktiivsele kaasamisele ning nende omavahelisele parimate praktikate jagamisele. Hoolekogudel on oluline roll ka vähem aktiivsete lapsevanemate kaasamisel, koolitamisel ja haridusasutuse maine kujundamisel koostöös haridusasutuste juhtidega. Et tagada mitteformaalse ja formaalse hariduse lõiming, on vaja sisse viia koostöö kooli, noortekeskuste, noortetubade ning noorsootöötajate ja lastekaitse spetsialistide vahel.

2. Viljandi valla hariduse visioon ja strateegilised eesmärgid 2019- 2025

Visiooni ja fookuseesmärgi sõnastamisel lähtuti Viljandi valla arengukavast, mis sätestab, et Viljandi vald on paikkond Eestimaal, kus inimesed soovivad ennast teostada – luua vaimseid väärtusi ja ettevõtteid, töötada, lapsi kasvatada ja mitmekülgset vaba aega veeta, tegelda enesearendusega. Viljandi vald on koht, kuhu tullakse elama ja soovitakse ka jääda. Viljandi valla väärtused on kestmine ja areng, õnnelik olemine, pere, tervis, töö ja haridus. Viljandi valla peamine väärtus on inimene. Oluline väärtus on puhas loodus ja viljakas põllumaa. Viljandi vald väärtustab koostööd ja sidusust.

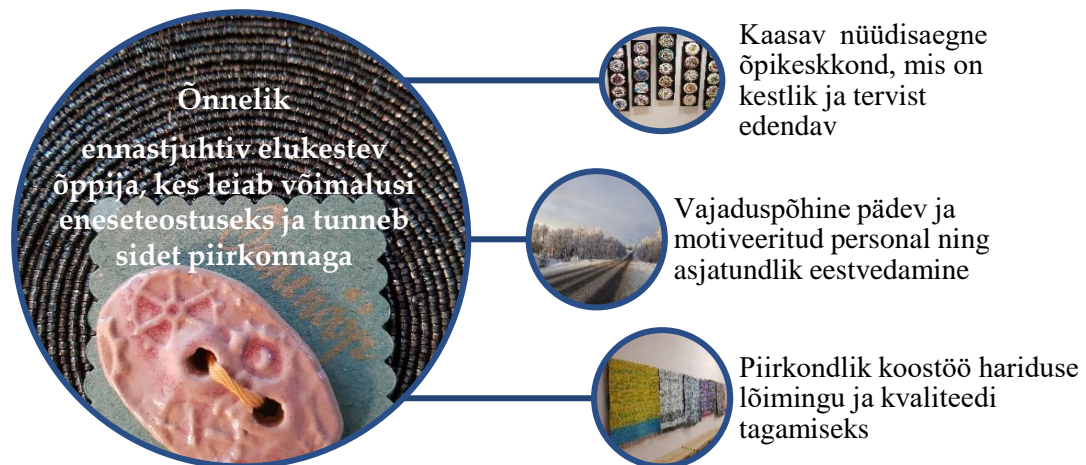
Lisaks valla arengukavale, lähtuti sõnastamisel Eesti haridusstrateegiast, nüüdisaegsest õpikäsitusest ja sissejuhatuses kirjeldatud uuringutest. Strateegilised eesmärgid tuginevad hetkeolukorra analüüsist tulenevale ristanalüüsile, millest lähtuvalt sõnastati peatükis 1 kirjeldatud väljakutsed, mis on omakorda aluseks tegevuskavale.

Hariduse arengukava visiooni aastateks 2019-2025 on sõnastatud järgmiselt:

Õnnelik, ennastjuhtiv, elukestev õppija, kes leiab võimalusi eneseteostuseks ja tunneb sidet piirkonnaga.

Visioon saavutatakse läbi **kaasava, nüüdisaegse, kestliku tervist edendava hariduse, mis loob ja hoiab sidet piirkonnaga.**

Viljandi valla hariduse strateegilised arengusuunad lähtuvalt visioonist ja fookuseesmärgist on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Viljandi valla hariduse strateegilised eesmärgid aastateks 2019 – 2025

Strateegilised eesmärgid 2019 – 2025

Kaasav nüüdisaegne õpikeskkond, mis on kestlik ja tervist edendav

Alaesmärgid:

- kestlik ühtlane haridusvõrk;
- kaasav nüüdisaegne õpikeskkond;
- tervist edendav turvaline õpikeskkond;
- õppijate vaimse tervise toetamiseks tõenduspõhiste programmide kasutamine haridusasutustes.

Oodatavad tulemused:

- ühtlaselt kaetud optimaalse juhtimisulatusega haridusvõrk;
- õppijate vajadusi arvestav turvaline transpordikorraldus;
- tervist edendavad ja kogukonna vajadusi arvestavad sportimistingimused, liikumisvõimaluste pakkumine koolipäeva jooksul;
- turvalised õuesõppe tingimused;
- ujumisõpe koolieelikutele;
- tervislik ja tasakaalustatud toit koolipäeva/lasteaiapäeva vältel;
- õpikeskkond, mis on sisustatud vastavalt õppijate vajadustele, nüüdisaegse ja kaasava hariduse põhimõtteid silmas pidades;
- noorte oma ruum mitteformaalseks õppimiseks ja omaalgatuseks;
- huvitegevus, mis on piirkonna- ja vajaduspõhine, mitmekesine ning toetatud läbi koostöö;
- noorsootöö kvaliteet on tõusnud;
- toetatud huviharidus, mis võimaldab isiksuse arengut;
- toimiv karjääriõpe ning- nõustamine kõigis piirkonna põhiharidusasutustes;
- toetatud noorte eluoskused, ettevõtlikus ja omaalgatus;
- vajaduspõhised õpilaskodu kohad piirkonnas õppijate baasvajaduste toetamiseks;
- võimalused täiskasvanute eneseteostuseks ja enesearenguks.

Vajaduspõhine pädev ja motiveeritud personal ning asjatundlik eestvedamine

Alaesmärgid:

- vajaduspõhine pädev ja motiveeritud personal;
- asjatundlik eestvedamine.

Oodatavad tulemused:

- vajaduspõhise personali olemasolu haridusasutuses sh haridusasutustel on personaliplaan (ametikohtade arv ja koormus), mis tugineb personalivajaduste analüüsile ja võrdlusele;
- toimiv koostöö „Noored kooli“ programmiga, ülikoolidega/kutsekoolidega personalipuuduse leevendamiseks;
- selge ja motiveeriv palgasüsteem haridusasutustes personali motiveerimiseks;
- süsteemne ja vajadus- ning koostööpõhine personaliarendus haridusasutustes;
- digipädevuse, hariduslike erivajaduste ja nüüdisaegse õpikäsituse rakendamise pädevuse tõus;
- haridusasutuste juhtimispädevuse ja -kvaliteedi tõus;

- ühtlane ja regulaarne haridusasutuse juhtide koostöö ning ühine inforuum;
- haridusasutused on nähtavad ja omanäolised;
- toimiv haridusasutuste ja haridustöötajate tunnustussüsteem.

Piirkondlik koostöö hariduse lõimingu ja kvaliteedi tagamiseks

Alaeesmärgid:

- toimiv koostöövõrgustik haridusasutuste vahel;
- koostöö haridus-, noorsootöö-, kultuuri-, spordi- ja sotsiaalvaldkonna spetsialistide ning haridusasutuste vahel;
- formaalse ja mitteformaalse hariduse lõimingu;
- lapsevanem on haridusasutuse koostööpartner;
- koostöö Viljandi valla naaberomavalitsustega (Mulgi vald, Põhja-Sakala vald, Põltsamaa vald, Elva vald, Tõrva vald, Viljandi linn).

Oodatavad tulemused:

- loodud on erinevate haridustasemete ja valdkondade koostöökeskused piirkondade lõikes teenuste kättesaadavuse parandamiseks ja ressursside jagamiseks;
- toimiv haridusasutuste juhtide koostöövõrgustik ühtlase haridusvõrgu tagamiseks, info ja parimate praktikate jagamiseks;
- tugispetsialistide piirkondlik koostöövõrgustik ja ühine koordineerimistasand teenuse kättesaadavuseks, koostöö arendamiseks ja kogemuste jagamiseks;
- noorsootöötajate (huvijuhid, ringijuhid, noortetubade/keskuste juhid) koostöövõrgustik info jagamiseks, ühiste tegevuste planeerimiseks ja parimate praktikate jagamiseks;
- haridusinnovatsiooni levik haridusasutuste põhiselt, parimate praktikate jagamine teiste haridusasutustega;
- rahvusvahelise koostöö toimimine haridusvaldkonnas;
- ühine interaktiivne noorte inforuum noorteinfo jagamiseks (ühisüritused, teemalaagrid, ringid);
- noorte eluoskuste, ettevõtlikkuse ja omaalgatuse tõus läbi ühissündmuste korraldamise;
- kooli hoolekogude kaasatus kogemuste vahetamiseks ja hoolekogude aktiivsuse tõstmiseks;
- lastevanemate kaasatuse tõus läbi lapsevanemahariduse pakkumise koostöös hoolekogude, tugispetsialistide ja haridus-, noorsootöö-, kultuuri-, spordi- ja sotsiaalvaldkonna asjatundjatega.

3. Arengukava ülevaatamine ja muutmine

Vallavalitsus vaatab hariduse arengukava üle igal aastal ning täpsustab vajadusel vähemalt nelja järgneva aasta eesmärke ja tegevusi. Arengukava ülevaatamine ja muutmine toimub sarnaselt valla arengukavaga.